

DOI: 10.33310/2078-2128-2020-20-1-54-59
УДК 159.9.018:167.23

М. А. САДОВА,

доктор психологічних наук, доцент

Email: Sadova83@ukr.net

ORCID: 0000-0002-4297-7317

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського,
Київ, Україна

САМОВИЗНАЧЕННЯ ЩОДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ ДІТЕЙ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ ІЗ РІЗНИМИ ВИДАМИ ОБДАРОВАНОСТІ

Анотація. В статті здійснено аналіз проблеми самовизначення щодо майбутньої професії дітей юнацького віку з різними видами обдарованості. Подано власне визначення фізичного, соціального та емоційного інтелекту. Описано типології професійної направленості особистості за Е. Клімовим та Дж. Холландом. Надамо диференційні відмінності між такими поняттями: здібності, задатки, інтелект, конвергентне та дивергентне мислення, обдарованість, геніальність.

Ключові слова: академічна, творча, інтелектуальна обдарованість, геніальність, талант, конвергентне та дивергентне мислення.

Вступ

Самовизначення щодо майбутньої професії – основна прерогатива розвитку учня.

Важливо знайти себе у професії, а також повноцінно реалізувати у професійному становленні. Для того, щоб досягнути відповідної цілі потрібно зробити правильний вибір. Учень 14-17 років не завжди вірно може зробити такий крок до професійного майбутнього. Тому, що цьому можуть перешкоджати різні чинники: зовнішні і внутрішні.

Якщо ж розглядати категорію обдарованих учнів, то самовизначення їх може даватись також не зовсім легко, адже учителі, психологи, соціальні працівники матимуть справу з «особливими» дітьми, які належать до групи «ризик». Ми називаємо обдарованих дітей «особливими», тому, що їх психологічні якості можуть буди вкрай нестійкими щодо зовнішніх подразників. Такі діти важко адаптуються, їх часто ненавидять оточуючі, не розуміють однолітки, оскільки вони обдаровані. Не дарма говорять: «Талановитих не розуміють і ненавидять».

Матеріали

Професійне самовизначення більше пов'язане з розвитком ідентичності, чим з конкретною професією, і детерміновано багато в чому чисто соціальними і емоційними потребами.

Варто зазначити, що проблемою професійного становлення особистості займались такі відомі вчені як Ж. Вірна, О. Лазорко, В. Хомик, Е. Клімов.

Зокрема Ж. Вірна присвятила кандидатську та докторську дисертації професійному становленню студентів-психологів.

Я особисто досліджувала під час написання кандидатської дисертації проблему професійної самореалізації студентської молоді (майбутні менеджери та майбутні практичні психологи). За нашими дослідженнями виявлено, що потенціал самореалізації має відповідну типологію: активного, пасивного, екзистенційного, соціального саморозвитку. Нами виявлені гендерні, вікові, професійні відмінності студентів вищих навчальних закладів [7, с. 67].

Докторська дисертація присвячувалась професійній відповідальності особистості, де було досліджено структуру, відмінності за статусно-рольовою позицією, гендерні аспекти, впроваджено в практику тренінгові технології щодо формування професійної відповідальності працівників безпечних та ризиконебезпечних професій.

Існують значні відмінності між чоловіками і жінками в професійних інтересах і успішністю оволодіння тією або іншою професією.

Словник найменувань професій Dictionary of occupational titles, в якому представлено більше тридцяти тисяч професій – утворюють наступні дев'ять груп:

1. Керівництво, управління; наукова робота, вільні професії.
2. Робота конторських і торгових службовців.
3. Робота в сфері обслуговування.
4. Професії в галузі сільського господарства, лісництва та споріднені їм.
5. Професії, пов'язані з технологічними процесами виробництва.
6. Професії, пов'язані з механічною обробкою матеріалів.
7. Професії ручної праці.

8. Будівельні професії.
9. Інші (змішана група) [6, с. 56].

Е. Клімов досліджував професійну направленість особистості, яка має такі сфери діяльності: «людина – людина», «людина – природа», «людина – знакова система», «людина – творчий образ», «людина – техніка».

Проаналізуємо кожну з відповідно перерахованих систем.

Система «людина – людина» характеризується тим, що майбутні спеціалісти будуть добре вирішувати професійні питання в соціальній сфері – це в першу чергу робота з людьми. Наприклад: педагоги, психологи, лікарі.

Система «людина – природа» включає в себе такі види діяльності, які пов'язані з природою, тваринами. Наприклад: зоотехніки, ветеринари, екологи.

Категорія «людина – знакова система» описує професії з математичним складом. Наприклад: економісти, бухгалтеря.

Категорія «людина – творчий образ» – це творчі професії: артисти, співаки, дизайнери, художники.

Категорія «людина – техніка» характеризується технічними професіями: судноводіння, механізація, інженерія [6, с. 34].

Типологія Дж. Холланда також направлена на професійну належність. Вона включає в себе такі типи:

- реалістичний тип – описує професії маскулінних якостей (чоловічі), адже люди які відносяться до даного типу цілеспрямовані, скептичні конктретні, мало говорять;
- інтелектуальний тип характеризується високим рівнем інтелекту до професії;
- соціальний тип – повністю відображає сутність категорії «людини – людина» за Е. Клімовим;
- конвенціональний тип – повністю відображає сутність категорії «людини – знакова система» за Е. Клімовим;
- підприємницький тип – це сфера бізнесу і грошей;
- артистичний тип – характеризується творчими професіями, як це описує вище Е. Клімов [5, с. 54].

М. Ю. Мельник у власному дисертаційному дослідженні висвітлює сутність проблеми формування готовності обдарованих учнів старших класів до професійного самовизначення в умовах загальноосвітнього процесу. Автор удає таке визначення дефініції «готовність обдарованого старшокласника до професійного самовизначення» – це особистісне новоутворення, яке гармонізує індивідуально-вибіркове ставлення до тієї професії, в якій найбільш повно реалізують-

ся обдарування, з вимогами до сформованих у процесі розвитку можливостей і потреб суб'єкта. Така дефініція вказує на об'єкт і предмет дослідження з позиції вікового новоутворення. [4, с. 20].

Існують різні класифікації обдарованості. Зупинимось більш детально на таких видах учнівської обдарованості: інтелектуальній, академічній та творчій.

Ми під академічною обдарованістю розуміємо успішність в навчанні.

Здійснимо диференційний аналіз обдарованості і таланту за різними вченими.

Зокрема Гані обґрунтовує модель обдарованості за такими складовими:

1. Природні здібності, до яких включає інтелектуальну, креативну, соціальну, чуттєву, м'язову, моторну сфери;
2. Компетенції – академічна, технічна, мистецька, соціально-службова, адміністративна, спортивна;
3. Каталізатори – навколишнє середовище (оточення), інтерперсональні (темперамент, характер, мотивація, воля).
4. Прогрес розвитку – діяльність, прогрес, інвестиції.

М. С. Гальченко феномен творчого мислення розглядає крізь призму соціально-філософського аналізу. У своїй дисертації автор виокремлює концепцію «продуктивного мислення», в якій зосереджує увагу на його «живому», доказовому, творчому характері. Творче мислення за автором носить продуктивний характер. Філософсько-епістемологічна постановка проблеми мислення пов'язує його когнітивні передумови з практичними, комунікативними та культурологічними основами [3, с. 4].

Варто відмітити, що інтелектуальні здібності привертати увагу багатьох вчених: П. Торенса, Дж. Гілфорда, А. Адлера, Г. Олпорта, А. Маслоу, А. Біне, В. Штерна.

А. Біне досліджував інтелект на різних вікових категоріях одним із перших науковців. І тести інтелекту цього вченого займають найбільшу популярність у світі.

Надамо власне визначення інтелекту – це вроджена властивість особистості, яка виявляється в здібностях щодо виконання відповідної діяльності, швидкості розумових операціях та мислинневих функцій.

Ми розділяємо інтелектуальну обдарованість на різні типи: фізичну, емоційну, соціальну.

Фізичний інтелект – вроджений, з позиції задатків аргументується як загальноновведений в науку.

Емоційний інтелект з нашої точки зору – це такий тип інтелектуальних здібностей, який дає змогу людині контролювати своїми емоціями, де потрібно стримати їх, толерантно проявити їх в

словесному забарвленні для того, щоб зацікавити співбесідника.

Важливими особливостями емоційного інтелекту виступають:

- суб'єктивний контроль
- зібраність
- саморегуляція
- емоційна стійкість.

Соціальний інтелект обумовлений тим, що людина в соціальних контактах з людьми знаходить різні виходи із складних ситуацій. Ми перерахуємо ті риси, які являються основоположними для розвитку соціального інтелекту:

- комунікабельність
- лояльність
- тактовність
- толерантність
- рефлексивність
- емпатійність.

Ми вважаємо, що геніальність, це те поняття яке відображає найвищий рівень творчих здібностей. Вона значною мірою обумовлена генетичними механізмами, проявляється в надконцентрації на значимій діяльності і нерідко супроводжується порушеннями фізичного і психічного здоров'я [5, с. 33].

Для діагностики креативності, як найбільш близького поняття геніальності створені набагато менше методик, ніж для вивчення репродуктивного мислення. Загальний принцип складання тестів креативності полягає в тому, що одне вирішення завдання може бути багато рішень; таким чином, єдиного правильного результату не існує, тобто досліджується не конвергентне (що зводиться до одного рішення), а мислення, дивергентне (декілька правильних рішень). Кількість і оригінальність цих рішень служать показниками творчих здібностей.

Також, варто сказати, що існують здібності різних типів: загальні, спеціальні.

Загальні здібності описуються з позиції завдань. Наприклад: вміння швидко читати, писати, вести розмову.

Спеціальні здібності набуваються з досвідом за окремим видом діяльності. Наприклад: професійні вміння, вокальні здібності і т.д.

За Б. Й. Цукановим свідомий індивід намагається пізнати навколишній світ і його закони. Продуктивність пізнавальної діяльності особистості визначається рівнем її інтелекту. Ця залежність проста і очевидна, тому що латинське слово «intellectus» перекладається як «пізнання, розуміння».

Д. Векслер, психолог зі світовим ім'ям, у своїй книзі «Вимірювання та оцінка інтелекту» розглядав інтелект як «сутність, яку не можна пізнати» і якій не можна дати визначення. Тому

Векслер використовував так зване «робоче» визначення інтелекту як глобальну здатність індивіда раціонально діяти і правильно мислити [6, с. 88–90].

Перші спроби вимірювання інтелекту належать двом дослідникам А. Біне і Ф. Гальтону. Біне вперше підібрав ряд завдань на перевірку рівня прояву особливостей сприйняття, пам'яті, розуміння. Цей ряд завдань отримав назву тестів (випробування). Приписуючи за правильну відповідь певну кількість балів, Біне ввів кількісну міру інтелекту IQ (коефіцієнт інтелекту). Подальше використання тестів призвело інших психологів до висновку, не рівень самого інтелекту, а рівень поінформованості, знань і досвіду, або рівень незалежних здібностей, якімає даний суб'єкт на момент тестування. Тому тестовий підхід до вимірювання інтелекту на сьогоднішній день залишається об'єктом критики.

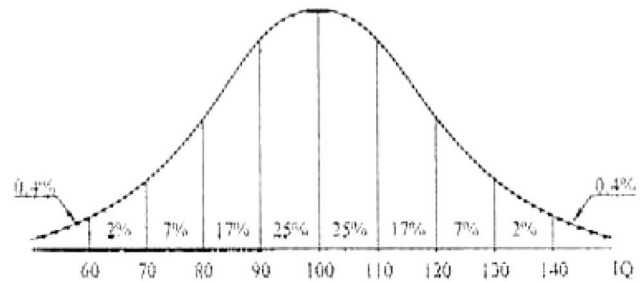

Рис. 2. Розподіл показників IQ в людській популяції за стандартизованим тестом Стенфорда-Біне

За середньостатистичну норму прийнятий $10 = 100$ балів, а стандартне відхилення $s = \pm 20$ балів. В діапазоні $80 < IQ < 120$ балів знаходиться практично більшість індивідів (84%). Це так звані межі норми інтелекту. Вправо в діапазоні $120 < IQ < 140$ балів знаходяться розумовозібні індивіди, а індивіди з $IQ > 140$ балів вважаються розумово обдарованими. На протилежній стороні (ліворуч) у діапазоні $60 < IQ < 80$ балів знаходяться індивіди з інтелектом нижче норми. Це той контингент, який в області спеціальної психології та педагогіки розглядається як контингент із затримкою психічного розвитку (ЗПР). Індивіди з $IQ < 60$ балів складають патологічний контингент розумово відсталих в людській популяції. За стандартами Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) кількість розумово обдарованих і розумово відсталих однакова.

Хочу детальніше зупинитись на наукових поглядах Ф. Гальтона, який дуже великий внесок зробив в дослідження обдарованих сімей:

- досліджував відмінності у здібностях людей, знатних родин, династій (Романових). Саме у династії Романових було виявлено таку специфічну відмінність як горбинка

на носі, яка спостерігалась на портретах родичів до п'ятого покоління. Таке спостереження дало змогу Ф. Гальтону обґрунтувати дуже важливу і цікаву галузь знань як «Психогенетика»;

- висунув та обґрунтував на теоретичному рівні репродуктивну функцію щодо обдарованих і здібних дітей. Він вважав, що потрібно збільшувати приріст населення за рахунок обдарованої молоді, а це можливо, за його думкою, лише тоді, коли людство буде вступати в статевий контакт лише з обдарованими і здібними. Таке припущення призвело до шквалу негативних реакцій людей з середнім і низьким інтелектуальним розвитком. Тобто, люди з невисокими здібностями взагалі не мають права народжувати дітей. Звісно, зараз таке положення звучить досить абсурдно, та доля правди все ж таки має у припущенні Гальтона. Для прикладу зверну вашу увагу на сучасний демографічний стан. Молодь, яка не стала на ноги, не отримала освіти, не працевлаштована, не одружена, з примітивним рівнем інтелекту народжує дітей за відсотковим співвідношенням значно більше ніж обдарована і здібна (70/30). Виходячи із власних наукових спостережень можна припустити, що бідні за матеріальним та інтелектуальним статком люди в нашій країні, народжують за чисельністю значно більше дітей між багаті та інтелектуально обдаровані. Також хочу сказати, що Ф. Гальтон не врахував ще й того показника, що генетично народжується не малий відсоток дітей з патологіями як у фізичному, так і в психічному розвитку, як у здібних та не здібних, обдарованих та необдарованих. І така проблема не викориниться із суспільства, для того щоб народжувалась здорова, інтелектуально здібна нація [5, с. 9-10].

Дослідження, які проводились в межах курсу «Психологія часу» Б. Й. Цукановим характеризуються тим, щовроджені задатки залежать від

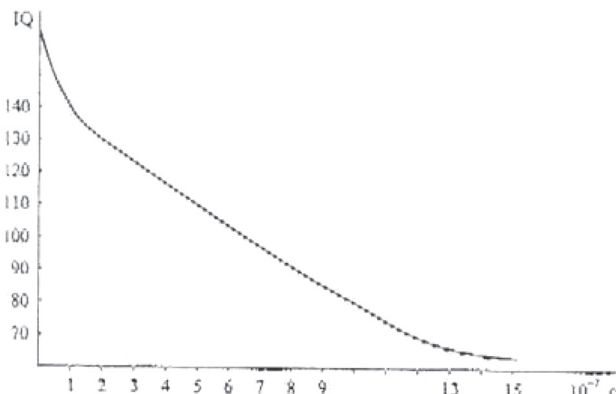

Рис. 3. Графік залежності 1 (2 від якості власного годинника індивіда)

конструктивних і функціональних особливостей індивідуального мозку. У дослідженнях було показано, що індивідуальний мозок працює як годинниковий механізм і вимірює психологічний час особистості. Одиницею виміру часу виступає суб'єктивний «крок» (т), який у різних індивідів має власну тривалість. У межах чотирьох типологічних груп (кластерний аналіз дав можливість виділити 4 основні типологічні групи досліджуваних із вибірки – 4 тис. чол.) цей «крок» приймає значення від 0,7 с до 1,1 с. Вимірювання цього «кроку» на різних відрізках суб'єктивного часу дозволяє ввести поняття якості індивідуального годинника. Виходячи з якості, можна говорити про «хороший» годинник і «поганий» годинник. Як з'ясувалося, чим більше наближення власного годинника індивіда до «хорошого», тим вище у нього вроджений інтелектуальний потенціал, тим більше реалізація пізнання і розуміння на особистісному рівні діючого суб'єкта. [5, с. 103-105].

Якість годин індивіда, як і сам годинник, є вродженими, тому показник якості (а) слід розглядати як один з індикаторів базового інтелектуального потенціалу особистості. Так, контингент надзвичайно розумовоздібних та обдарованих індивідів визначається тим, що показник якості їх власних годинників < 0,03 с. Реальний варіант «найкращих годинників» в людській популяції задовольняє умові > 0,01 с.

Власний годинник саме такого найвищого «рівня» був виявлений в дослідженнях Б. Й. Цуканова в академіків, докторів і кандидатів наук, аспірантів, які в минулому закінчили школу із золотою медаллю, а університет з «червоним» дипломом (диплом з відзнакою). При цьому суб'єктивності з такою якістю годин не обов'язково наближалися до «чистих» типів. Вони займали різні місця в своїх типологічних групах, але всі виявляли надзвичайно високу допитливість і пізнавальну активність, що дозволяло деяким з них закінчувати університетське навчання не за 5, а за 3,5 роки. Наявність у індивіда вродженого «хорошого» годинника слід розглядати як одну з передумов для розвитку інтелектуальних здібностей. Якщо індивід народився з «хорошим» годинником, то у нього є потенційна можливість проявити і високий рівень розуміння, і широту пізнання, і глобальну здатність «правильно мислити» [6, с. 23-39].

Н. А. Бельська розробила уточнену версію самооцінної методики діагностики обдарованості, призначення якої ґрунтується на кількісно-якісних дослідженнях різних аспектів особистісного забезпечення інтелектуально-академічної та інтелектуально-творчої обдарованості.

Автор застосовує такі методи математичної статистики: факторний аналіз, Альфа-критерій Кронбаха. За рахунок відповідних методів автор виявляє та обґрунтовує 5 шкал опитувальника «надситуативна активність», «творча дисфункціональність», «готовність до ризику», «репродуктивна активність», «інтуїція».

Методика виявляє високу дискримінантну валідність опитувальника [1, с. 5].

Результати дослідження на даний етап розглядають лише теоретичний спектр проблеми самовизначення щодо майбутньої професії дітей юнацького віку із різними видами обдарованості за такими вченими: Ж. Вірної, О. Лазорко, В. Хомика, Е. Клімова, Б. Цуканова, Дж. Холланда, М. Гальченка, М. Мельник, Б. Цуканова, П. Торенса, Дж. Гілфорда, А. Адлера, Г. Олпорта, А. Маслоу, А. Біне, В. Штерна, Д. Векслера, Ф. Гальтона.

Дискусія

Таким чином, теоретико-методологічний аналіз самовизначення щодо майбутньої професії дітей юнацького віку із різними видами обдарованості (академічної, інтелектуальної, творчої) дозволяє зафіксувати декілька теорій та підходів, а саме: концепцію «продуктивного» мислення М. Гальченка, типологію професійного самовизначення Е. Клімова, концепцію психології часу Б. Цуканова, концепцію професійного становлення майбутніх психологів Ж. Вірної, теорію інтелекту А. Біне, концепцію обдарованості іменитих династій Ф. Гальтона, концепцію самореалізації А. Маслоу, теорію інтелекту Дж. Гілфорда, концепцію емоційного інтелекту О. Чебикіна, концепцію інтелекту Д. Векслера, концепцію професійного самовизначення Дж. Холланда і ні.

Що не висвітлено у дослідників? На сьогодні не має єдиної структури дослідження самовизначення щодо майбутньої професії дітей юнацького віку із різними видами обдарованості.

В нашому розумінні та інтерпретації варто розглянути особливості психодіагностики особистісних чинників самовизначення щодо майбутньої професії обдарованих юнаків та дівчат. До таких чинників належать: формування моральної відповідальності та потенціалу самореалізації дітей юнацького віку Потенціал самореалізації ми будемо розглядати через призму творчості та реалізації себе як особистості, через подолання психологічних бар'єрів щодо досягнення мети. Відповідальність у обдарованій молоді ми досліджуватимемо з урахуванням її формування через аксіологічний аспект. Саме такі чинники будуть висвітлювати новизну дослідження відповідної проблеми.

Висновки

У заключному висновку варто відмітити, що аналіз наукових досліджень розкриває теоретичну сутність самовизначення щодо майбутньої професії дітей юнацького віку з різними видами обдарованості. Автором описано власне визначення фізичному, соціальному та емоційному інтелекту. Обґрунтованотипології професійної направленості особистості за Е. Клімовим та Дж. Холландом. Надано диференційні відмінності між такими поняттями: здібності, задатки, інтелект, конвергентне та дивергентне мислення, обдарованість, геніальність.

Подальшого пошуку набуватимуть емпіричні дослідження особистісних чинників обдарованості щодо професійного самовизначення дітей юнацького віку.

Література:

1. Бельська Н. А. Методика діагностики личностних факторів одаренності (ЛФО). Часть I. Освіта та розвиток обдарованої особистості, № 2 (73) 2019. С. 24-34.
2. Бельська Н. А. Методика діагностики личностних факторів одаренності (ЛФО). Часть II. Освіта та розвиток обдарованої особистості, № 3 (74) 2019. С. 30-38.
3. Гальченко М. С. «Потенціал творчого мислення у викликах глобального світу (соціально-філософський аналіз)»: дис... доктора філософ. наук : 9.00.03 / «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2020. 388 с.
4. Мельник М. Ю. Формування готовності обдарованих старшокласників до професійного самовизначення: дис... кандидата пед. наук : 13.00.07 / Інститут обдарованої дитини НАН України. Умань, 2016. 255 с.
5. Садова М. А. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Диференційна психологія». Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. 106 с.
6. Садова М. А. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Психодіагностика». Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. 140 с.
7. Садова М. А. Творчість як складова самоактуалізації особистості. Збірник тез доповідей III Міжнародної наукової конференції «Соціальний розвиток країн одного поясу та одного шляху: розвиток одного Шовкового Шляху в країні (м. Одеса, 30 жовтня, 2017 р.)». Одеса. 2017. С. 66-69.

References:

1. Bielska N. A. (2019). *Metodyka dyahnostyky lychnostnykh faktorov odarennosti (LFO). Chast I. Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti. 2(73).*

2. Bielska N. A. (2019). *Metodyka dyahnostyky lychnostnykh faktorov odarennosti (LFO). Chast II. Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti.* 3(74).
3. Halchenko M. S. (2020). «Potentsial tvorchoho myslennia u vyklykakh hlobalnoho svitu (sotsialno-filosofskyianaliz)» : dys... doktora filosof. nauk : 9.00.03 / «Pivdennoukrai nskiyatsionalnyi pedahohichniy universytet imeni K.D. Ushynskoho». Odesa.
4. Melnyk M. Iu. (2016). *Formuvannia hotovnosti obdarovanykh starshoklasnykiv do profesiinoho samovyznachennia: dys... kandydata ped. nauk : 13.00.07 / Instytut obdarovanoidyitny NAN Ukrainy.* Uman.
5. Sadova M. A. (2017). *Tvorchist yak skladova samoaktualizatsii osobystosti.* Zbirnyk tez dopovidei III Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii «Sotsialnyi rozvytok krain odnogo poiasu ta odnogo shliakhu: rozvytok odnogo Shovkovoho Shliakhu v kraini. Odesa.
6. Sadova M. A. (2020). *Navchalno-metodychny posibnyk z dystsypliny «Psykhodiahnostyka».* Odesa: vydavets B ukaiev Vadym Viktorovych.
7. Sadova M. A. (2020). *Navchalno-metodychny iposibnyk z dystsypliny «Dyferentsiina psykholohiia».* Odesa: vydavets Bukaiev Vadym Viktorovych.

Myroslava Sadova

V. I. Vernadsky, Tavriya National University Kyiv, Ukraine

SELF-DETERMINATION ABOUT THE FUTURE PROFESSION OF YOUNG CHILDREN WITH DIFFERENT KINDS OF GIFTED GIFT

Annotation. *The article analyzes the problem of self-determination regarding the future profession of young children with different types of talents (academic, creative, intellectual).*

Self-determination regarding the future profession is the main prerogative of student development. If we consider the category of gifted students, their self-determination may not be easy, because teachers, psychologists, social workers will deal with "special" children who belong to the group "at risk". We call gifted children "special" because their psychological qualities can be extremely unstable to external stimuli. Such children have difficulty adapting, are often hated by others, do not understand peers because they are gifted.

Theoretical and methodological analysis of self-determination regarding the future profession of young children with different types of talents (academic, intellectual, creative) allows to record several theories and approaches, namely: the concept of "productive" thinking M. Galchenko, typology of professional self-determination E. Klimov, the concept of psychology B. Tsukanov, the concept of professional development of future psychologists J. Verna, the theory of intelligence A. Binet, the concept of gifted famous dynasties F. Galton, the concept of self-realization A. Maslow, the theory of intelligence J. Guilford, the concept of emotional intelligence O. Chebykin, the concept of intelligence D Wexler, J. Holland's concept of professional self-determination and no.

The definition of physical, social and emotional intelligence is given.

Physical intelligence - innate, from the standpoint of inclinations is argued as generally introduced into science.

Emotional intelligence, from our point of view, is a type of intellectual ability that allows a person to control their emotions, where to restrain them, to tolerate them in verbal color in order to interest the interlocutor.

Social intelligence is due to the fact that a person in social contacts with people finds different ways out of difficult situations.

Differential differences between the following concepts are given: abilities, inclinations, intellect, convergent and divergent thinking, giftedness, genius.

Keywords: *academic, creative, intellectual talent, genius, talent, convergent and divergent thinking.*